Muhi Sándor

Fészbuk, Vízháti Szamolcs, Glamb Bella meg egyebek

Idős kollégám büszkén meséli, hogy száműzte életéből a számítógépet. A leveleit töltőtollal írja, okostelefonja nincs, a világhálós marhaságok pedig – amelyekkel a fiatalok zöme szórakoztatja magát – hidegen hagyják. Az elmondottak alapján nyilvánvaló, hogy fogalma sincs, mi történik körülötte, és azt sem sejti, hogy rövidesen ezernyi dolog haladja meg, a tanítványairól nem is beszélve.

Lótrágya Londonban

A 19. századi Londonban a városatyák komolyan aggódtak azért, hogy a lovaskocsik számának növekedésével képtelenek lesznek takaríttatni az utcákat, amelyeken idővel térdig ér majd a trágya. A várható mennyiséget kiváló tudósok csoportja számította ki, akik a technikai fejlődésen és az emberi találékonyságon kívül minden lehetséges tényezőt figyelembe vettek. Henry Ford 1896-ban építette első autóját, hosszú idő telt el azóta, gondjaink menet közben hatványozódtak.

Aktuális aggodalmaink egyikét a számítógépeknek, táblagépeknek, okostelefonoknak betudható kommunikációs váltás okozza. Naponta hallhatjuk pedagógusok, pszichológusok, szociológusok, pszichiáterek figyelmeztetéseit a társadalom atomizálódásáról, érzelmi kiürülésről, kulturális felhígulásról, értékvesztésről és ezernyi más káros következményről, amelyeknek immár könyvtári irodalma van. A mennyiségen nincs mit csodálkozni, hiszen riogatni könnyebb, sőt hálásabb feladat, mint megoldásokat keresni aktuális problémákra.

A katonaköpeny becsomagolása

A számítógépes programok, társasági oldalak ésszerű használata az esetek túlnyomó többségében nem elméleti kérdés. Isten őrizzen bennünket attól, hogy ennek egyszer valaki kitalálja, pontokba szedve felépítse a módszertanát, és idegen szavakkal spékelt, lábjegyzetekkel, grafikonokkal és bibliográfiai utalásokkal fölös mennyiségben ellátott kurzusok segítségével oktassák, mert az végérvényesen eltérítené a többséget nemcsak a kiindulóponttól, hanem a rugalmas, hatékony használattól is.

A múlt század hatvanas éveiben Bákóban végeztem a diplomások számára akkor még kötelező tartalékos tiszti iskolát. Rossz álmaimban visszatér a szolgálati szabályzat katonai köpenyek becsomagolását leíró része, amely kínos pontossággal, egymást logikusan követő alpontok és a hozzájuk tartozó kiegészítések segítségével elképesztő szakszerűséggel leírta, hogyan, milyen sorrendben, milyen szögekben kell a köpenyt úgy ösz-

szehajtogatni, hogy beleférjen a hátizsákba. Emlékszem, komoly erőfeszítéseket tettem annak érdekében, hogy megértsem. Végül rájöttem, hogy nincs ember, aki az adott szöveg alapján erre képes, nekem se sikerült mindaddig, amíg egy idősebb katona egyetlen szó nélkül, néhány másodperc alatt megmutatta a megoldást.

Márványba is lehet marhaságokat vésni

A fészbukkal kapcsolatban a leggyakoribb kifogás a sekélyes, magamutogató, gyakran giccses tartalom. Önmagukat művelteknek tartó kortársak részéről sokszor tapasztalhatunk hűvös távolságtartást, hallunk lekicsinylő véleményeket. Értetlenségük valódi oka, hogy lusták vagy képtelenek kikísérletezni, elsajátítani hatékony, észszerű használatát, ezért görcsösen kapaszkodnak a régi, bejáratott, nehézkes, de számukra biztonságot nyújtó kommunikációs lehetőségekbe.

Ők azok, akik már a graffiti szó hallatán felhábordnak, anélkül, hogy fogalmuk lenne a jelenség összetettségéről, minőségi rétegezettségéről. Egy ilyen mű-értelmiséginek hiába magyaráznánk, hogy a díszkiadású, bőrkötéses kiadványok is lehetnek giccsesek, sekélyesek.

Kell némi rálátás kultúránk évszázadaira ahhoz, hogy megértsük: az agyagtábla, papírusztekercs, papír, palatábla, táblagép, laptop csak alkalmi, folyamatosan változó, megújuló keret, a mindenkori felhasználókon múlik, milyen tartalmakkal töltik meg, milyen üzenetek továbbítására, népszerűsítésére használják ezeket.

Amikor az első hírek eljutottak hozzánk arról, hogy néhány országban lassan kimegy a divatból a kézírás, a pedagógusok, szülők közül sokan felháborodtak. Mintha valaki egy szerzett jogukat, jussukat ragadta volna erőszakkal el tőlük, ami természetesen nem igaz, ahogyan az se, hogy képeket csak vászonra és olajfestékkel lehet festeni, a kész munkát pedig kötelezően keretezni kell. Ez már akkor sem volt így, amikor századokkal ezelőtt az ehhez hasonló átmeneti formák létrejöttek.

Ha nem érzelmi alapokon, indulatokkal közelítünk a változásokhoz, hamarosan ráébredünk, hogy a kézírás sem létezik örök időktől, tehát természetes, hogy nem tart örökké.

Apáczait se lehet bebetonozni

Harmadik évezredi, folyamatosan vizualizálódó, zömmel újszerű kommunikációs eszközöket használó világunknak egyre több olyan pedagógusra van szüksége, akik napi rendszerességgel élnek a világháló nyújtotta előnyökkel, jól ismerik az egyszerű, gyors és hatékony informálódási lehetőségeket és a saját honlapjukkal, társasági oldalaikkal nemcsak jó, követhető példát tudnak mutatni, hanem tanítási eszközként is folyamatosan használják ezeket.

Feladatuk, hogy szemléltessék tanítványaiknak, hogyan értékesíthető ez a rendkívül hatékony, de még nem igazán ismert, vagy félreismert eszköz, lehetőség. Ezt sem bízhatjuk bárkire – szülőkre, szomszédokra, barátokra, ismerősökre –, ahogyan a tanítás más formáit sem. A folyamatos, értő bemutatás nagy erénye, hogy indirekt módon a kisebb-nagyobb tapasztalattal, jártassággal rendelkező pedagógusokat is rákényszeríti az állandó tanulásra, és a tanultak folyamatos alkalmazására.

Amikor az RMPSZ Tudományos Tanácsának egyik munkaülésén néhány éve azt javasoltam, hogy Apáczai-díjra ne csak könyvekkel, cikk-sorozatokkal lehessen pályázni, hanem honlapokkal, világhálós oldalakkal, elektronikus formában közölt nagyobb lélegzetű önálló munkákkal, úgy gondoltam, hogy ennek gyakorlatba ültetése nem ütközhet akadályokba, és nagy valószínűséggel nagyon sok fiatal kolléga bevonását, benevezését segíti, igazi felfrissülést hozhat. Akadályok valóban nem voltak, bár néhányan fenntartásokkal fogadták a javaslatomat elsősorban azért, mert kételkedtek kivitelezhetősé-

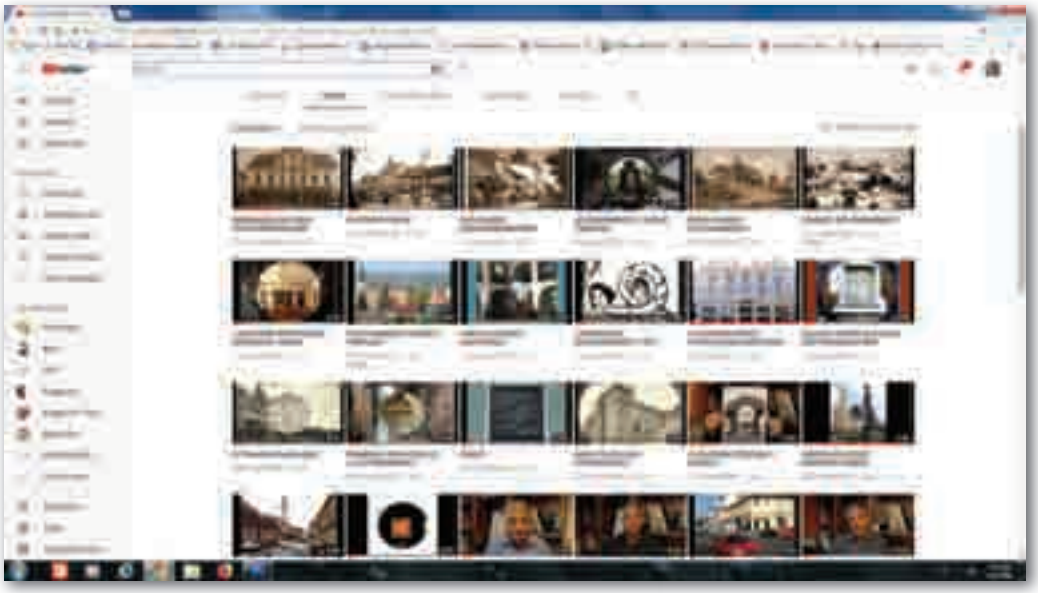

gében. Valódi meglepetést számomra a gyér érdeklődés okozott. Ez egyben rávilágított arra, hogy térségünkben még nagyon nagy a lemaradás ezen a területen.

Vízháti Szamolcs, a képzeletbeli szamosi szörny

Szamolcs a képzőművészeti kísérleteim melléktermeke, egyedüli szörny a Szamoson, akit a közelmúltban létrehozott fészbuk oldalam segítségével tettem széles körben ismertté. Ennek köszönhetően már nemcsak a környéken tudnak róla, hanem Budapesten, Londonban, Bécsben, és még sorolhatnám.

Minden vele kapcsolatos bejegyzés, fotó, kisfilm arra utal az immár több mint 1500 kedvelőt számláló oldalon, hogy valamennyien a természet szerves, elidegeníthetetlen részei vagyunk, ez tehát az örökös kiindulópont, ihletforrás, menedék. Festhetnék Szamolcsról nagyméretű kompozíciót, készíthetnék grafikai sorozatot – készítettem is –, írhatnék róla költeményt, regényt, tanulmányt, esszét, mindez együtt is kevés lenne ahhoz a naplószerű, több mint egy éve folyamatosan megújuló híradás-sorozathoz képest, amelyet a fészbuk kínál, és amelynek köszönhetően az utóbbi hónapokban ezrek ismerhették meg Szamolcs elveit, családját, környezetét, vágyait, barátait, gondolatait, a világról alkotott véleményét, a Szamost, annak élővilágát, a parti növényzetet, a fölötte úszó felhőket, az évszakok okozta szín- és hangulati változásokat. Már a tanítványaim, az unokáim is jól ismerik, hiszen közösen látogattunk a szörnytanyára, mert meggyőződésem, hogy ezek a kiruccanások a későbbiek során még gyümölcsöznek.

Üres kiállítótermek, galériák

Megítélésem szerint a nézőkre hárítani a felelősséget a gyér látogatottság miatt legalább akkora hiba, mint a tanítványainkat, vagy azok szüleit okolni tanügyi rendszerünk tehetlenségeiért. Örököltünk egy korábbi igényekhez alakított, egykor működőképes galéria-hálózatot, és döbbenten tapasztaljuk, hogy a beszédekkel, kulturális programokkal,

állófogadásokkal feljavított megnyitókat követően a termek hetekig üresen konganak. Pedig nem történt drámai változás, csupán annyi, hogy a hálózat maradt, az igények, az érdeklődési kör változott.

Nem igaz, hogy az embereket napjainkban nem érdekli a képzőművészet, mindösszesze annyi történt, hogy más formában, más körülmények között ismerkednek vele. Természetesen nem tagadom a hagyományos tárlatok létjogosultságát, magam is sok ilyet rendezek. Inkább azt gondolom, hogy a régi formák önmagukban már nem elegendőek, nem igazán hatékonynak, ezért hozok létre néhány éve olyan virtuális tárlatokat több világhálós oldalon, ahol kevés szöveggel, sok képpel, kisfilmekkel nemcsak a kiállítás anyagát ismertetem, hanem a kompozíciók keletkezésének előzményeit, műtermi felvételeket a különböző alkotói szakaszokról, meg hasonlókat. A gyakorlat, a visszajelzések igazolják, hogy ezekre a rendhagyó bemutatókra összehasonlíthatatlanul többen kíváncsiak, mint a hagyományos kiállításokra.

Glamb Bella magánélete

Glamb Bella állítólag a Balkánról érkezett, és őszig marad nálunk. Tudom, nem illik a szomszédok magánéletét kilesni, de Bella egy gyönyörű szürke gerle, így talán a kíváncsiságom is megbocsátható. Amióta otthonra lelt a szobám ablakával szemben egy fán, naponta fotókat készítek róla. A fészekben két tojás van, ezekre gondosan vigyáz, csak ritkán, rövid időre repül ki. Bellának állandó rovata van a fészbuk oldalamon, naponta jelennek meg itt róla fotók, kisfilmek.

Ő tulajdonképpen a szamosi szörny távoli rokona a kócsagokkal, varjakkal, szarkákkal, vadkacsákkal, hattyúkkal, seregélyekkel, kárókatonákkal, cinegékkel, gólyákkal, feketerigókkal, szitakötőkkel, szürke gémekkel, tengelicekkel együtt.

Érzések és gondolatok közvetítésének ezernyi módja van, a fenti egy ezek közül.

Mentőöv a Sugárútnak

Reménytvesztett hajótöröttekre emlékeztetnek korunk nemzetiségi irodalmi, művészeti folyóiratai, és ez nem csak a kis példányszámnak tudható be. Szatmár megye egyetlen magyar nyelvű kulturális folyóiratának, a *Sugárút*nak magam is szerkesztője vagyok, tehát tudom, hogy kevesen olvassák. A kérdezettek közül többen kifogásolják, hogy nem találnak benne elég szatmári anyagot, a kulturális kozmopolitizmus mellett igényesnek szánt, nehezen érthető nyelvezete, hangvétele, valamint a hosszú szövegek sem kedveznek a népszerűségnek.

Nem kérdés, hogy Szatmár megye magyar lakosságának szüksége van egy negyedévente megjelenő kulturális szemlére, gond, hogy milyen tartalommal töltjük meg ezt a keretet ahhoz, hogy kialakíthassunk egy folyamatosan növekvő, tartósan érdeklődő olvasói réteget, hiszen minden ellenkező híresztelés dacára a folyóirat az olvasóknak, a tárlat a látogatóknak, a színdarab a nézőknek készül.

Ezért hoztam létre a mentőövnek is nevezhető *Sugárút, Szatmári Műhely* című fészbuk oldalt, amelynek jelenleg 800 kedvelője van. Túlzás nélkül állítható, hogy lényegesen népszerűbb a nyomtatott változatnál.

Akalmi sztárok a neten

2009-ben nem csak azért létesítettem honlapot, hogy a saját tanári, képzőművészeti, közírói tevékenységemet népszerűsítsem. Elsősorban olyan munkaeszköznek szántam, amely segítségével folyamatos kapcsolatot tarthatok a BBTE kihelyezett tagozatának nappali és távoktatásos hallgatóival, itt mutattam be szemináriumi munkáikat, a gyakorló tanításokat, tanévnyitókat, ballagásokat, ünnepi eseményeket. Ha valaki átnézi a könyvtárakat, nagyon sok olyat talál közöttük, amelyeknek főszereplői egyetemi hall-

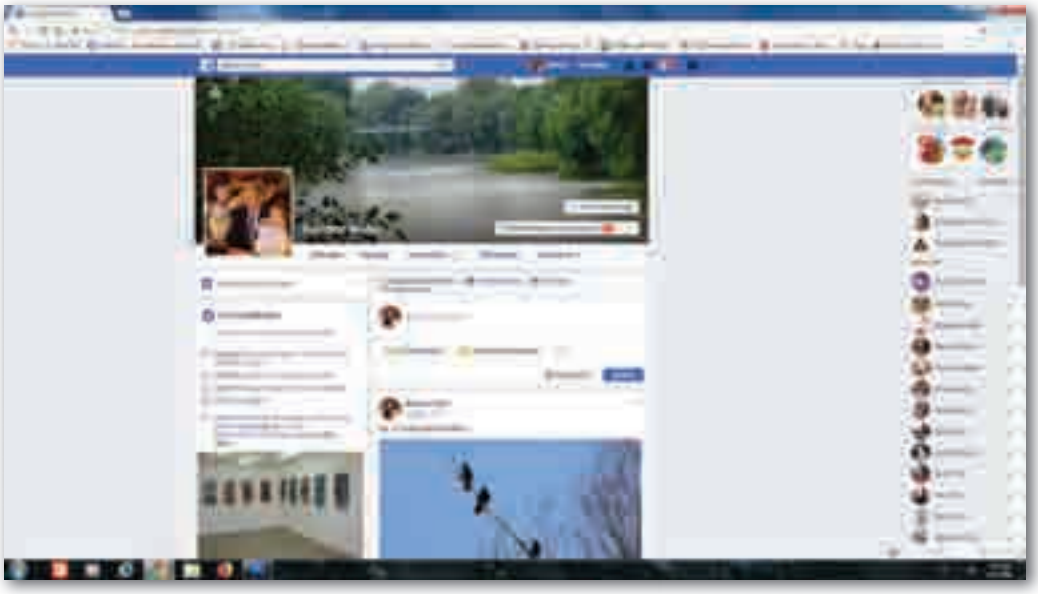

gatók. Úgy tűnik, ösztönzőleg hatnak a tanításban ezek a posztolások, sokat segítenek az értékelésben, konkrét, követhető példákkal szolgálnak a leendő pedagógusoknak, akik a fentiek mellett minden tevékenységen nyomon követhetik azt is, hogyan vetít, készít fotókat, alkalmi tárlatokat a tanár, és milyen fórumokon, ritmusban teszi közzé az aktuális eredményeket.

Ugyanezen az oldalon olvashatóak műkritikai, művészettörténeti, helytörténeti és módszertani írások. Természetesen a nyomtatott szaksajtóban is közlök hasonlókat, de tapasztalataim szerint ezeket kevesen olvassák, alig kapok visszajelzéseket. Egészen más a sorsa mondjuk a honlapomon közzétett módszertani tanulmányaimnak, közülük több is akad, amelyre eddig 2500–3000 kolléga volt kíváncsi.

177 kisfilm a Youtube-on

Jelenleg ennyi saját készítésű kulturális jellegű, művészettörténeti, helytörténeti, módszertani kisfilm tekinthető meg a 2015-ben létrehozott youtube csatornámon. Azért volt rá szükség, mert tudom, hogy a mai tizenévesek nem vaskos kézikönyveket, lexikonokat, folyóiratokat olvasnak szabadidejükben, tehát nehéz rávenni őket arra is, hogy a tankönyvek, nyomtatott kurzusok gyakran unalmas, avitt, nehezen követhető szövegeit tanulmányozzák. Ilyenkor a tehetetlen, begyepesedett pedagógus a fiatalok közömbösségéről, érdektelenségéről, fásultságáról panaszkodik, ahelyett, hogy változtatna lejárt szavatosságú, unalmas módszerein.

Kisfilmet a mai modern eszközökkel nem nehéz készíteni, a jó kisfilmek létrehozásához viszont tanulásra, kísérletezésre van szükség. Ilyeneket fotókból is lehet összeállítani feliratokkal, zenével, de sokakat érdekelnek a közvetlen, előadásszerű videók is. Ahhoz, hogy az utóbbiak gördülékenyek, érdekesek, jók legyenek, a képanyag bemutatása természetesen illeszkedjen a szöveghez, sok gyakorlatra, türelemre van szükség. Több olyan kisfilmem van, amelyik csak a negyedik, ötödik nekirugaszkodásra jött össze.

A harmadik évezred analfabétái

Több mint ötven éve tanítok, húsz éve vagyok óraadó különböző román és magyar tannyelvű pedagógiai főiskolákon Szatmárnémetiben. Nagyjából az utóbbi tevékenységgel egyidőben szereztem első számítógépes ismereteimet, amelyeknek – megítélésem szerint – meghatározó szerep jutott tanári munkámban. A jelenlegi, elektronikus formában rögzített módszertani útmutatóm több ezer témák szerint csoportosított reprodukciót, szemléltetőt, gyermekrajzot, szemináriumi munkát, 25-30 szakdolgozatot és több kötetnyi elméleti anyagot tartalmaz a képzőművészeti nevelésről, kézművességről, amelyekből minden hallgató, államvizsga dolgozatot vagy fokozati dolgozatot író, vizsgázó jelölt, kolléga kedvére válogathat.

Úgy gondolom, hogy immár végérvényesen bebizonyosodott a múlt századi jóslat, miszerint a harmadik évezredben nemcsak az írástudatlanok számítanak analfabétának, hanem mindazok, akik nem rendelkeznek megfelelő számítógépes ismeretekkel.